

[INICI \(/index.html\)](#) | [TERRITORI \(/territori/\)](#) | [POLITICA \(/politica/\)](#) | [SOCIETAT \(/societat/\)](#)
[CULTURA \(/cultura/\)](#) | [ESPORTS \(/esports/\)](#) | [VÍDEOS \(/multimedia/\)](#) | [SERVEIS \(/serveis/\)](#)
[OPINIÓ \(/opinio/\)](#)

[INICI \(/INDEX.HTML\)](#) | [OPINIÓ \(/OPINIO\)](#) | [EL BLOG DE TERESA COSTA-GRAMUNT \(/OPINIO/EL\)](#)

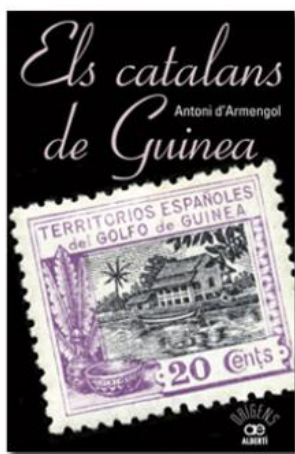
LITERATURA

Els catalans de Guinea

TERESA COSTA-GRAMUNT | 04-03-2015 06:40 | Lectures 81

◀ 2

◀ 1

Eix. Coberta de Els catalans de Guinea

Per als qui ja hem passat la ratlla dels seixanta anys, de tot ja fa trenta, quaranta o cinquanta anys. No vull dir que siguem històrics, lletra passada, perquè encara n'escrivim, d'història, tan personal com col·lectiva, i més en els temps que corren a casa nostra. Però sí que podem dir que portem molts fets històrics a les espatlles, viscuts directament o no, i alguns amb una certa proximitat.

En els nostres mapes escolars, Guinea Equatorial figurava com a província espanyola a l'Àfrica. Tan llunyana com es vulgui, allà al tròpic africà, però que en un moment donat es va fer propera pel fet que famílies senceres van començar a retornar a Catalunya a partir dels primers anys seixanta, potser veient a venir que un dia hi pintarien bastos. La majoria de colons que vivien a Guinea no van ser conscients del drama que eren a punt de viure i que l'any 1969 va donar lloc a una fugida precipitada, i amb una mà davant i una altra darrere. Ho van perdre tot: anys de feina, casa, un futur.

El dia 4 de maig de 1969 *la Gaceta Ilustrada* va publicar un reportatge sobre un fet de la història recent d'Espanya: la fugida massiva de colons d'una petita possessió espanyola a l'Àfrica negra, Guinea Equatorial. No són les imatges d'una patera, les que es veuen en blanc i negre, però gairebé. Hi havia catalans, en aquelles barques a punt per embarcar al buc *Ciudad de Pamplona* que els duria a la península. Alguns d'aquells catalans havien nascut a Guinea. Guinea, doncs, era el seu paradís de la infantesa, no pas una metàfora. Aquella Guinea, malgrat el règim dictatorial, colonialista, segregacionista i marcat a foc per una moral religiosa integrista (si fa

no fa, però, com a la resta de l'Espanya de Franco), aquell lloc era per a ells el paisatge viu de la seva infantesa i joventut. Platges i palmeres, edificacions lleugeres, clima estival tot l'any. Un paradís de debò per a ells, però potser no tant, o no gens, per als nadius.

Totes les colònies s'han anat emancipant, és just i natural. Guinea Equatorial no és una excepció. Una altra cosa és la forma. La repressió duta a terme pel recent inaugurat règim de Francisco Macías, inicialment una república que va esdevenir (encara ho és) una dictadura pura i dura, va ser sanguinària, brutal. Queda ben palès en el relat coral que de tot plegat en fan, més de cinquanta anys després d'aquella catàstrofe, les persones entrevistades per Antoni d'Armengol al llibre *Els catalans de Guinea* (Albertí editor).

Tants anys després aquests testimonis diuen que no saben exactament què va passar, ningú no els ha donat cap explicació, el govern espanyol es va desentendre completament d'aquell drama humanitari. Que, està clar, va afectar gent blanca, però també negres i mestissos, com el pobre 'moreno' Martín Garita, que *era com un germà per a mi*, diu la Marina, un dels testimonis del llibre. El van apallissar de tal manera que, amb els ronyons destrossats, va morir només posar els peus a Espanya. Tal com recull Antoni d'Armengol, Macías li havia dit abans de pujar a l'avió: *No t'emportes res perquè vas a Espanya a dir que ens donin els diners*. Ni va dir res ni va donar res, Espanya, i a hores d'ara encara no fa fàstics de Teodoro Obiang, nebot de Macías, tan dictador com el seu oncle ferotge.

Una amiga de joventut, Carmen D., amb els seus germans, va néixer a Guinea. La Carmen i la seva família havien retornat a Catalunya uns anys abans de la debacle. La seva mare tenia una petita escola de primària al carrer Rosselló. A la Carmen jo li havia sentit a parlar de Guinea amb els ulls posats en un espai mental ple de bons records. Ella, com Isak Dinesen, també tenia les seves memòries d'Àfrica! La meva amiga, com Dinesen, descrivia el seu afecte per gent nativa, sempre correspost.

No totes les relacions entre colons i nadius van ser de pura explotació i segregació racial. N'hi va haver, és clar, segur que un gra massa. Però també hi va haver gent que van anar a la colònia africana a treballar, a provar fortuna, a fer les 'guinees', i els va sortir malament. Hi ha un gran desconeixement d'aquella realitat. Seduït per les històries que es van generar en els últims temps de la colònia africana, Antoni d'Armengol en va fer un documental emès a TV3 el febrer de 2014. Ara ha escrit un llibre necessari: *Els catalans de Guinea*. I és que no pot ser que, en els temps de reivindicació de la memòria històrica, no tinguem un coneixement ni tan sols aproximat de com era la vida en aquesta colònia, i de com els seus protagonistes en van viure l'enfonsament.